

MAGYAR KÖZÖSSÉGFEJLESZTŐK EURÓPAI PORONDON

21 éve immár, hogy az 1989-ben alakult Közösségfejlesztők Egyesülete csatlakozott a CEBSD Combined European Bureau for Social Development európai közösségfejlesztő szervezetéhez, alig egy évvel később, mint amikor az 1990. július 3-án megalakult az angliai Wales-ben, s amelyet később Utrecht-ben alapítványként jegyeztetett be a fő alapító, a holland Wim van Rees. www.cebsd.org

Ez a hálózat egészen 2008-ig csak nyugat-európai közösségfejlesztő szervezetek együttműködését formálta együttműködésévé, s ez alól csak a Közösségfejlesztők Egyesülete 1991 óta fennálló teljes jogú tagsága volt kivétel. E helyzetet az indokolta, hogy az egységesülő készülő Európa e korai időszakában a volt szocialista országokban nem volt több közösségfejlesztéssel foglalkozó civil szervezet, de még az állami szektorban sem, a magyarokat kivéve. A közösségfejlesztés magyar gyökerei népművelésiek és már a 70-es évek közepétől szerveződött az új, közösségfejlesztési szakmai irányzat, mely egyre inkább önállósodva máig megtartotta szerves kapcsolatát a közösségi művelődéssel. Más

posztszocialista államokban csak a '90-es évek második felétől alakultak közösségfejlesztő szervezetek, s csak a 90-es évek végétől kezdték hallatni a hangjukat Európában.

Természetesen számunkra nagy varázsa volt a nyugati szakmai tevékenység megismerésének, de egyre jobban érdeklődtünk azok iránt is, akiknek történelme a közelmúltban a miénkhez hasonló körülményeket teremtett. E „közös talaj” – amelyről persze mára kiderült, hogy nem is annyira közös, hiszen egy ország történelme és kultúrája évszázadokon keresztül formálódik –, s többekkel a szomszédsági viszony akkoriban nagyon nyitottá tett bennünket egymás fejlődése iránt. A Közösségfejlesztők Egyesülete hálózatépítési programot kezdeményezett tehát a közép-kelet európai térségben. Erdélyi magyar, román, szlovák, cseh, lengyel és bolgár szervezeteken kívül ukrán és orosz partnereink is voltak ebben az időben.

Szinte ezzel egyidejűleg alakult meg, 2000-ben, a Central and Eastern European Citizens Network, a Közép-Kelet Európai Állampolgári Hálózat www.ceecn.net, amelynek – immár szomszédjaink ajánlására – a

kezdetektől tagja lettünk, s amelyben a magyar közösségfejlesztést a Közösségfejlesztők Egyesülete mellett az általa alapított Civil Kollégium Alapítvány is képviselte.

A Civil Kollégium a 2000-es évek második felétől egyre meghatározóbb tagjává vált ennek az egyre terebélyesedő hálózatnak (ma több mint 20 ország a tagja), s az az érdekes helyzet alakult ki, hogy ez a hálózat kezdett inkább szakmai progressziót hordozni, elsősorban a civil társadalmat szervező közösség-szervezési gyakorlata révén, mint a CEBSD. Ez utóbbi jórészt állami szervezetei ugyanis egyre kiszolgáltatottabbá váltak a jóléti rendszer válságának, s fokozatosan veszíteni kezdték évtizedek alatt kiépített állásaikból: szervezetek szűntek meg, országos finanszírozási gyakorlat zsugorodott össze, vagy szűnt is meg a válság alatt. A mi szempontunkból ez a változás, s később válság, persze még mindig irigylésre méltó helyzetet mutatott (gondoljunk csak az Egyesült Királyság mintegy 100 000 főt foglalkoztató közösségi szektorára), ám azok, akik ezt átélték-átélik, súlyos szakmai és egzisztenciális válságba kerültek.

Átéltük, hogy a civil társadalmi mozgástér az államinál szabadabb, rugalmasabb, bár anyagilag semmivel sem jelent biztosabb háttérrel a közösségfejlesztés számára, s ezt az előnyt be akartuk csatornázni az európai hálózatok szerveződéseibe is.

Ez készítette a Közösségfejlesztők Egyesületét és a Civil Kollégium Alapítványt arra, hogy négy évvel a csatlakozási boom után, 2008-ban, e két hálózat egymást kiegészítő együttműködését kezdeményezzék, gondolván, hogy ideje most már egy-egy Európáról beszélni. Kezdeményezésünket a hálózatok örömmel fogadták, s így 2008-ban megrendezhettük az Európai Párbeszéd c. hálózati találkozót Budapesten és a Civil Kollégium székhelyén, a Kunszentmiklóshoz tartozó Kunbáonyban. Azóta a hálózatok együttműködnek, s mi több, még tagokká is váltak a CEBSD-ben is közép-kelet európai szervezetek, így a lengyel CAL, a cseh AGORA, a szlovák CKO, a román Pact és a bolgár CEGA.

Egy harmadik fontos szereplővel (hálózattal), az európai közösség-szervező hálózattal (ECON) kiegészülve, a három hálózat 2012-ben megalapította az aktív állampolgárok európai PLATFORM-ját (EPAC), közös, európai szintű projekteket valósítva meg és a közösségfejlesztés európai érdekképviselését ellátva.

**AZ ÁLLAMPOLGÁRI RÉSZVÉTEL HETE
(CITIZEN PARTICIPATION WEEK)
– ÁRH – WWW.RESZVETELHETE.NET**

A hálózati együttműködési formák közül a legjelentősebbnek két több éves programot tartunk, az egyik a minden szeptember végén 20 közép-kelet európai országban, így Magyarországon is megrendezésre kerülő Állampolgári Részvétel Hete (Citizen Participation Week), amelynek nemzetközi koordinációját és a részvétel melletti magyar kampány megszervezését a Civil Kollégium Alapítvány és a Közösségfejlesztők Egyesülete végzi, partnerségben a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátussal, a Közösségi Kezdeményezéseket Támogató Szakmai Hálózattal és a Szövetség a Közösségi Részvétel Fejlesztéséért Egyesülettel.

A másik a CPU Citizen Participation University, az állampolgári részvétel évente megrendezésre kerülő nyári egyetem, amelyet a magyar nyári egyetem előtt 2-3 héttel, 2012-ben immár harmadik éve rendeztünk meg a két hálózat együttműködésére, 20-25 európai ország részvételével, Kunbáonyban, a Civil Kollégiumban.

Az ÁRH egy kampányhét, a közép-kelet európai szervezetek és hálózataik együttes és hangsúlyos megnyilatkozása annak érdekében, hogy az állampolgári részvétel problematikája erőteljesebben jelenjen

meg az európai médiában, politikában és a civil társadalomban.

Az ÁRH nem projekt, vagy néhány szervezet közös rendezvénye, hanem tartalmát, szervezését és megvalósítását tekintve is *mozgalmi törekvés*. Legfontosabb célja, hogy minél szélesebb nyilvánosságot teremtsen az állampolgári cselekvések lehetőségének, általában a civil részvételnek, egyúttal az erre a hétre koncentrálló események súlyukkal felkeltsék a média figyelmét az eseménysorozatra, általában a közösségi részvételre, s hogy megszólítsák, felelősségvállalásra buzdítsák a politikusokat, helyi, országos és nemzetközi szinten.

Magyarországon helyi, megyei és országos akciók, szakmai és civil találkozók, konferenciák, szemináriumok, műhelyek, médiaesemények, iskolai események, nyilvános gyűlések, kiállítások, fesztiválok stb. adják össze az Állampolgári részvétel hetének programját.

Az *elmúlt években* összesen több mint 1000 akció/esemény valósult meg a Hét során csak Magyarországon, több-száz településen és több-száz közösség, civil szervezet csatlakozásával, évente mintegy 30000 állampolgár részvételével, azért, hogy megmutassuk, az állampolgárok részvétele nem csak utópia, hanem a legalapvetőbb közös ügyünk.

Milyen a társadalmi részvételre való hajlandóság, a cselekvés értelmébe vetett közbizalom ma Magyarországon?

Milyen alternatívákat tudnak felmutatni az állampolgárok, közösségeik és szervezeteik a részvétel, a demokrácia és a fenntarthatóság tekintetében?

AZ ÁRH 2012 FÓKUSZA ÉS TÉMÁI

A találkozók és az on-line tervezés eredményeképpen 2012-ben *olyan átfogó tématerület rajzolódott ki, amely*

– egyrészt általános helyzetértékelést és reflexiót sürget a közelmúlt társadalmi-gazdasági változásaihoz kapcsolódóan,

– másrészt az állampolgári, civil és közösségi cselekvés fenntarthatóságának konkrét alternatíváit próbálja feltérképezni és megvilágítani.

A témát megalapozó, illetve a témához kapcsolódó 2012-es kezdeményések:

Az állampolgári részvétel harmadik nemzetközi nyári egyeteme – „globális civil ébredés és helyi perspektívák”

<http://ceecn.net/citizen-participation-university/66-2012/271-cpu-2012>

IX. Nyári egyetem a közösségi részvétel fejlesztéséért – „Közösségben. Szolidárisabb – Igazságosabb – Fenntarthatóbb”:

<http://nyariegyetem.adattar.net/2012> – A Szövetkezetek Nemzetközi Éve:

<http://szoszov.hu/a-szovetkezetek-nemzetkozi-eve>

AZ ÁRH 12 FÓKUSZA: RÉSZVÉTEL ÉS FENNTARTHATÓSÁG

1. Civil társadalom, demokrácia

– Mi a civil társadalom és mire való?

– Gyűjtsük össze és beszéljük meg a civil társadalom funkcióit a mai demokráciában!

– Hazai és nemzetközi mozgalmak: Jelenségek, vagy a változások kezdeményezői?

Állampolgári Részvétel Hete 2012. szeptember 24-30.

– A helyi (szomszédsági, települési, kistérségi) részvételi demokrácia lehetőségei.

Mitől lehet nálunk nagyobb demokrácia?

2. Fenntarthatóság a közösségi-társadalmi folyamatokban

– Rendszeres ön és egymást segítő folyamatok a mindennapokban

– Kreatív és fenntartható közösségi kezdeményezések a lakhatás, az élelmiszer önrendelkezés, az energiafüggetlenség terén, önkéntes fejlesztések - falu és városépítés, közösségi kert, közösségi beszerzés, stb.;

– Közösségi természet és környezetvédelem helyben

3. Fenntarthatóság a gazdaságban – szolidáris gazdaság

– Önszervező és demokratikus vállalkozások: közösségi és társadalmi vállalkozások, (szociális) szövetkezetek, közösségi alapítványok

– A civil társadalom önállóságának, támogatottságának fejlesztése; alternatív, kreatív finanszírozás: adománygyűjtő akciók és közösségi események, sportesemények, könyvaukciók, egészséges étel vásárok, adományboltok stb.

– Forprofit és nonprofit együttállások: fejlődési irányok és metaszempontok; célok és/vagy érdekek mentén lehetséges együttműködések; meglévő jó gyakorlatok.

4. Fenntarthatóság a segítő munkában

– Fenntartható, mert együttműködő segítő szakmák és intézmények

– A közösségi aktivisták szélesebb körű hazai összefogásának elindítása, segítése (hálózatépítés, találkozók, tanulmányutak szervezése, képzések stb.)

– A fiatal korosztályok segítése az eredményes részvételben (**minden témához!**)

A 2012-es ÁRH-én ismét több mint 120 esemény szerveződött országszerte, az eredményekről, eseményekről az ÁRH oldalain lehet tájékozódni.

Ezen a héten a civilek, a közösségekben aktív emberek tematizálták országszerte a közvéleményt, s a helyi, kistérségi ügyekről, problémákról és megoldási alternatívákról volt szó. Terítékre került a részvétel, a demokrácia, a fenntarthatóság, az aktív állampolgárság, a beleszólás és a helyi cselekvés lehetőségei, bemutattak hazai jó példákat.

A háttérrel, eredményekről, eseményekről több információ: Az ÁRH honlapján: <http://reszvetelhete.net> és facebook oldalán: <https://www.facebook.com/reszvetelhete>.

Szervezők: Civil Kollégium Alapítvány, Közösségfejlesztők Egyesülete, Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, Közösségi Kapcsolat Alapítvány, Közösségfejlesztők Országos Fejlesztői Műhelye, SZÖVETSEG a Közösségi Részvétel Fejlesztéséért.

Kapcsolat: Varga Máté, matev@kkapcsolat.hu

Az Állampolgári Részvétel Nyári Egyeteme (CPU - Citizen Participation University)

<http://www.ceecn.net/citizen-participation-university>, mint a neve is jelzi, más természetű együttműködés. Ennek során a közösségi és civil részvétel fokozására tett szakmai beavatkozásokat, származzanak bár a közösségfejlesztés vagy a közösségszervezés szakterületéről, mutatják be egymásnak a CEE CN és a CEBSD országaiból (20-25 ország évente) összesereglett 50-70 résztvevő, s együtt gondolkodva elemzik a

legfrissebb tapasztalatokat és az aktuális európai, regionális trendeket.

A NEMZETKÖZI NYÁRI EGYETEM

– Lehetőséget teremt a hálózatok szakembereinek, aktivistáinak, önkénteseinek a találkozásra, a tanulásra és tapasztalatszerzésre. Az 5 nap során folyamatos szabadtéri előadások és szakmai műhelyek váltják egymást, meghívott előadókkal, illetve a résztvevők hozzájárulásával. Energetizáló módszerek, játékok, közös főzések, zene, tánc tarkítják a programot.

– Hiánypótló jelentőségű az Európában leginkább leginkább elterjedt közösségi szakmai megközelítések (közösségfejlesztés, közösség-szervezés, érdekvédelem, közösségi szolgáltatások, mozgalompépítés, felnőttképzés és közösségi művelődés) hasonlóságainak és különbözőségei-

nek tisztázásában, a metszéspontok és együttműködési lehetőségek feltérképezésében.

– A nyári egyetem mintegy szellemi háttérrel, alapot nyújt az ÁRH nemzetközi rendezvényeihez és olyan projektet létrehozását kezdeményezi, mint legutóbb a sikeres CallDe: Citizens Acting and Learning for Local Democracy In Europe (A helyi demokráciáért cselekvő és tanuló állampolgárok Európában) http://www.callde.eu/wp-content/uploads/2011/12/CEECN_CitizenParticipationStudy.pdf

Ez a projekt 8 európai ország civil szervezetei és hálózatai munkája által derítette fel és elemezte az állampolgári részvétel helyi természetét, gyakorlatának nagyságrendjét és fókuszait. A tanulmány (megjelenési sorrendben) horvát, magyar, norvég, lengyel, román, szlovák, spanyol és angol országtanulmányokat tartalmaz, amelyeket magas szintű kompetenciával elemez, lát el beve-

zetővel és következtetésekkel a szerkesztő, Joerg Forbrig.

A magyar tanulmány a civil társadalom kialakulását és a rendszer-váltás óta eltelt időszak térnyerését, kormányzattal való együttműködését, törvényi és adományozási kereteit és tevékenységi fókuszait elemzi 2011-ig, majd három esettanulmányt mutat be.

Az első B.-A.-Z. megyében mintegy tíz éven át zajló, modellértékű közösségfejlesztési program a közösségi művelődésen, a helyi cselekvésen, a közösség általi fejlesztésen keresztül megvalósuló közösségi tanulásról, a felnőttképzés informális (önszervező tanulóköri) és formális (szakmát adó képzések) rendszerének kialakításáról és működéséről. Ez a program egyedülállóan szerencsésen építette egymásra a rövidtávra elérhető támogatási projekteket, s alakította ki egy fenntartható közösségi fejlődés alapjait a megye 4 kistérségében. Az esettanulmány Molnár Aranka közösségfejlesztő munkájából, az ő és megyei munkatársai tollából származik.

A második a Civil Kollégium Alapítványról szóló esettanulmány, Varga Máté munkája. A cikkünkben fentebb már többször említett CKA

nemzetközi tevékenysége mellett évente mintegy 450-500 önkéntesnek szervez 24 órás, bentlakásos képzést, 2-3 országos fejlesztői műhelyt, 3-4 országos/nemzetközi szemináriumot, konferenciát, műhelymunkát tart. Saját képzési rendszert épített ki, egyedi kreditrendszerbe szervezte általános és szakmai képzéseit. Weboldalt működtet, melyet jelenleg fejleszt közösségi oldalá.

Képzéseit, eseményeit egy általa felújított egykori tanyasi iskola épületében létrehozott 24 fős bentlakásos képzési központban valósítja meg, Kunszentmiklós-Kunbáonyban.

Innovatív képzési rendszere, egyedi, részvételen és az egyéni tapasztalatok feldolgozásán alapuló módszertana és organikus kapcsolata a helyi folyamatokkal Magyarországon, de Európában is mintaértékűnek számít.

A harmadik esettanulmányt Péter közösségfejlesztő, a Pécs-Istenkút Közösségéért Egyesület elnöke írta arról a több éves és végül

civil sikerrel záruló harcról, amelyben egyesületük kezdeményező szerepet vitt az először a Zengőre, majd a Tubesre megépíteni tervezett NATO-lokátor telepítése elleni civil összefogásban.

Ezek és a tanulmánykötet többi darabjai is azt mutatják, hogy az új demokráciák kiépülése hosszú és törekeny folyamat, s ezekben az állampolgári tanulásnak kulcsfontosságú szerepe van, hiszen csak tudatos helyi közösségek és szervezett civil társadalom képes változást létrehozni a helyi közösségekben és a társadalomban, s Európa közösségében és társadalmaiban is.

VARGA MÁTÉ művelődésszervező és szociológus, de már az egyetemi évek alatt is fő tématerülete a civil társadalom, illetve 16 éves korától civil szervezetekben dolgozik. Ma, a Civil Kollégium Alapítvány elnökeként, illetve a Közösségfejlesztők Egyesülete munkatársaként is legmeghatározóbb irányai a civil társadalom fejlesztése, közösségfejlesztés és a közösségi részvételt segítő felnőttképzés. 2000 óta vállal komolyabb szerepet e témákhoz kapcsolódó nemzetközi hálózati munkában és hálózatok koordinálásában. 2011 óta a Közép-Kelet-Európai Állampolgári Hálózat (CEECN) helyettes vezetője, amely az állampolgári részvétel fejlesztését tűzte ki céljául 20 tagországában, és azon is túl. A CEECN kezdeményezésére vállalta az Állampolgári Részvétel Hete nemzetközi és hazai főszerzői feladatait, amely az elmúlt nyolc évben Magyarország egyik legnagyobb civil eseménysorozatává nőtte ki magát.

VERCSEG ILONA (Budapest, 1945) népművelés-magyar szakon végzett, 1993-ban tett egyetemi doktori vizsgát közösség és szomszédságelméletből. 1983 óta foglalkozik közvetlenül közösségfejlesztéssel, ettől kezdve munkája középpontjában a szakmaépítés áll. Ez a Népművelési Intézet, majd a Közösségfejlesztők Egyesülete keretében kifejlesztett kísérleti munkákból építkezik, melyeknek eredményei elemzések és szakmai publikációk révén épültek be a képzésekbe.

A Közösségfejlesztők Egyesülete egyik alapítója s most tiszteletbeli elnöke; a Civil Kollégium Alapítvány egyik alapítója és képzési vezetője; az ELTE Társadalomtudományi Kar Közösségi és civil tanulmányok mesterszakájának egyik alapítója és oktatója, a 2004-ben alakult SZÖVETSÉG a Közösségi Részvétel Fejlesztéséért Egyesület elnöke. Számos szakcikk, tanulmány és könyv írója. 20 éve tevékeny az európai közösségfejlesztők hálózataiban. Bessenyei-díj (1993), Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje (2004).